**Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry** **www.sakl.fi**
**Finlands Yrkesfiskarförbund FYFF rf** **sakl@sakl.fi**

**Lapinjärvi 23.10.2017**

Eduskunta
valtionvarainvaliokunnan maatalousjaosto

Viite HE 106/2017 vp.

## Valtion talousarvio vuodelle 2018 – kalatalous

Suomen Ammattikalastajaliitto (SAKL) antaa seuraavan lausunnon otsikkoasiasta.

### 1. Yleistä

**Kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuus kokonaiskulutuksesta on noin 6 %,** ja vähittäiskaupassa oleva kala on yhä useammin tuontikalaa. Tällä hetkellä I luokan kaupallisia kalastajia merialueella on noin 370 ja sisävesillä noin 250. SAKL arvioi, että kalastuksessa ammatinharjoittajien määrän vähentyminen jatkuu lähivuosina. Uusien kalastajien tulo alalle on vähäistä. Tilanne tulee näkymään niin kalastajien kuin kauppaan tulevan kalankin määrässä tulevina vuosina ja tehtävämme tarjota kotimaista kalaa kuluttajille vaarantuu. Tämä kehitys vähentää entisestään kotimaisen kaupallisesti pyydetyn kalan osuutta kalan kulutuksesta.

Talousarvion tavoitteet kalatalouselinkeinojen osalta (”kalatalouselinkeinot ja kalatalousyritykset uudistuvat, kasvavat ja niiden kilpailukyky paranee”) ovat hyvin kannatettavia, mutta tulokset ovat tähän mennessä jääneet sangen laihoiksi.

### 2. Sininen biotalous

Hallitus aikoo ilmoituksensa mukaan ”vauhdittaa sinistä biotaloutta, joka tähtää vesiluonnonvarojen monipuoliseen hyödyntämiseen. Uutta kasvua haetaan esimerkiksi vesiviljelystä ja suomalaisen vesiosaamiseen perustuvasta viennistä”. Sininen biotalous on osa hallituksen biotalouden ja puhtaiden ratkaisujen kärkihankekokonaisuutta. Panostus siniseen biotalouteen on myönteinen asia. **Ministeriön sinisen biotalouden suunnitelmissa kalastus on valitettavasti jäänyt vaatimattomaan rooliin.**

Silakka ja kilohaili ovat ammattikalastuksen tärkeimmät saalislajit sekä saaliin määrässä että arvossa mitattuna. **EU:n ja Venäjän välinen kauppasota (pakotteet/vastapakotteet) ovat lopettaneet silakan ja kilohailin viennin Venäjälle melkein kokonaan**. Silakan ja kilohailin saaliista on vajaa kolmannes viety Venäjälle, joten pakotteet vaikuttavat voimakkaasti kalatalouteen. Vastaavat määrät on kuitenkin pystytty markkinoimaan muualle, mutta valitettavasti alhaisempaan hintaan. **Talousarvioon kirjattu näkemys, että kaupallisen tuotannon arvo nousee 2017 ja 2018, on epärealistinen**.

Kotimainen kalajauhotuotanto ja kalankasvatuksen Itämeri-rehu antaa etenkin avomerikalastajille uuden markkinavaihtoehdon. Tätä on pidettävä hyvin myönteisenä asiana.

Näiden satsausten lisäksi **pitäisi huolehtia siitä, että kalastuksen perusedellytykset ovat kunnossa ja että meillä Suomessa on kalastusyrittäjiä myös jatkossa**. On oltava mahdollista toimia kannattavasti myös rannikkokalastuksessa ja ministeriön toimista saa valitettavasti käsityksen, että rannikkokalastusta ei lueta osaksi sinistä biotaloutta. Jos toimintamahdollisuuksia kavennetaan edelleen, jäävät alukset laitureihin ja kuluttajalla ei ole mahdollista saada kotimaista luonnonkalaa. Kalanjalostuksella on puute kotimaisesta luonnonkalasta. Tilanne on merkillinen ja kansantalouden kannalta valitettava: **kotimaisen pyydetyn kalan kysyntä lisääntyy, mutta tuotantoedellytyksiä ei ole saatu sellaiseen kuntoon, että kysyntään pystyttäisiin vastaamaan**.

## 3. Kalastuskiintiöt 2018

Euroopan Unionin kalastusneuvosto päätti lokakuussa 2017 vähentää Pohjanlahden silakkakiintiötä 40 prosentilla. **Kiintiöiden voimakas pienentäminen vaikeuttaa kalastuksen harjoittamista ja pienentää kalastusyritysten tuloja**. Kiintiön pienentäminen vaikuttaa negatiivisesti myös kalaa käyttäviin jalostajiin ja muihin toimijoihin.

Elinkeino katsoo, että silakka- ja kilohailikiintiöiden vuosittaiset vaihtelut tulee olla maltillisempia ja että **Euroopan Unionin hyväksymä turskan, silakan ja kilohailin monivuotinen hoitosuunnitelma tulee päivittää viimeisimmillä tieteellisillä tiedoilla mahdollisimman pian**. Kalakantakantaseurantaan ja -arviointiin on panostettava sekä kansallisesti että kansainvälisesti. Maa- ja metsätalousministeriö tulee ryhtyä kaikkiin mahdollisiin toimiin tilanteen helpottamiseksi.

Pohjanlahden rannikkokalastajien tilanne vaikeutuu entisestään pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiön pienentämisen johdosta (-5 prosenttia). Lohikannat ovat kehittyneet myönteiseen suuntaan, mutta ammattimainen kalastus leikataan edelleen. Tilanne on kestämätön.

## 4. Suomen toimintaohjelma

Vuosien 2014–2020 **EMKR:n Suomen elinkeinokalatalouden toimintaohjelman** tukimahdollisuudet (mm. investointien osalta) kaupalliselle kalastukselle ovat hyvin rajalliset. Sen lisäksi ohjelman **käynnistyminen on ollut todella hidasta**. **Byrokratian vähentäminen ei myöskään ole edennyt**, päinvastoin.

Elinkeinoa huolestuttaa myös suuresti siirtyminen niin kutsuttuun maakuntamalliin ja kalataloushallinnon asema siinä. Vaikka parantamista edelleen on, **äskettäin luotu kolmen kala-ELY:n perustaminen on luonut selkeyttä hallintoon**. Toivomme, että tämä hallintomalli säilyy ja ettei luoda uutta pirstaleista hallintoa kalatalousasioissa.

Toimintaohjelman onnistunut ja tehokas soveltaminen voi parantaa kalastuselinkeinon edellytyksiä. Monet asiat ovat kuitenkin kiinni kansallisesta päätöksenteosta ja kalastuspoliittisista ratkaisuista, kuten 1.1.2016 voimaan astuneen kansallisen kalastuslain ja sen perusteella annetun kalastusasetuksen toimeenpanosta sekä muusta kalastuslainsäädännöstä, esimerkiksi kansallisen YKP-lain soveltamisesta ja kulloisestakin lohiasetuksesta. **Kalastuslainsäädännössä ja sen toimeenpanossa on turvattava kaupallisen kalastuksen toimintaedellytykset**.

## 5. Hylje ja merimetso

**Harmaahylkeen ja merimetson kasvaneet kannat heikentävät ammattikalastuksen toimintaedellytyksiä ja etenkin hylje on suurin yksittäinen ammattikalastuksen toimintaan rannikolla vaikuttava tekijä.** Näiden kysymysten osalta ei valitettavasti ole saatu konkreettista parannusta aikaan viime vuosien aikana ja talousarviossa ei ole kiinnitetty riittävästi huomiota asiaan. Uuden EMKR toimintaohjelmakauden (2014–2020) korvattavaksi tulee ainoastaan hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot, ja yhä suurempi osa vahingoista jää yrittäjien vastuulle. Tämä korostaa entisestään hylkeen ja merimetson kannansäätelyn tärkeyttä.

## 6. Kalastuksen vakuutustuki

Laki kaupallisen kalastuksen vakuutustuesta astui voimaan 1.1.2013 (tuki 1.1.2014 alkaen). Vuonna 2016 lakia muutettiin säästösyistä (50 prosentin leikkaus valtiontukeen 1.1.2018 alkaen) ja tämä näkyy nyt vuoden 2018 talousarviossa. Kalastusvakuutustuki on Suomessa harvoja kansallisia tukimuotoja kaupalliselle kalastukselle.

**Järjestelmän asteittainen näivettäminen, ensin uudella lailla vuonna 2012 ja nyt lakimuutoksella vuonna 2016, merkitsee käytännössä vakuutusjärjestelmän asteittaista alasajoa ja loppumista**. Liitto katsoo, että käytettävissä oleva vakuutustoiminta on edellytys kaiken elinkeinon ja yritystoiminnan harjoittamiselle. Tämän kaltainen ”säästö” on ilmeisessä ristiriidassa hallitusohjelman, sinisen biotalouden kärkihankkeen ja elinkeinokalatalouden toimintaohjelman tavoitteiden kanssa.

## 7. Yksityiskohtaiset esitykset

Yksityiskohtien osalta esitämme seuraavaa:

1. **Hylje ja merimetso**
   - maa- ja metsätalousministeriön keväällä 2007 hyväksymä kannanhoitosuunnitelma hallille ja norpalle on jo vanhentunut ja se tulee uusia mahdollisimman pian.
   - on syytä ryhtyä toimiin metsästyksen ja erityisesti vahinkoeläinten poistamisen tehostamiseksi ja on vältettävä kaikki toimia, jotka estävät metsästyksen harjoittamista, esimerkiksi perustamalla uusia suojelu- ja metsästyskieltoalueita pitkin rannikkoa. Poikkeuslupien hakemista on myös edistettävä ja menettelyn on oltava mahdollisimman nopeaa ja joustavaa. Itämeren norpan metsästysmääriä on lisättävä. SAKL on esittänyt norpan rahoituskauden muuttamista samaksi kuin hallilla. Norppakannan vahvuuden takia emme pidä perusteltuna rauhoitusaikojen erilaisuutta.
   - hylkeiden saalille aiheuttamat vahingot korvataan vain osittain elinkeinokalatalouden toimintaohjelman kautta ja kalastusvakuutusjärjestelmä on uhattuna. Hylkeiden aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen olisi varattava erillinen määräraha talousarvioon.
   - merimetsokanta aiheuttaa ongelmia käytännön kalastukselle ja vaikuttaa merkittävästi kaupallisesti tärkeisiin kalakantoihin. Merimetsokannan rajoitustoimiin olisi ryhdyttävä heti ja luonnonsuojelulakia muutettava tältä osin (maa- ja metsätalousministeriön esitys ministeri Tiilikaisen asettamassa merimetsotyöryhmässä keväällä 2016).

2. **SAKL:n tiedotus- ja kehittämistoiminta (30.40.51)**
   - hallitus on esityksessään poistanut vuoden 2017 talousarviossa olevan ja eduskunnan lisäämään 50 000 euron suuruisen määrärahan Suomen Ammattikalastajaliitolle
   - kalastuselinkeinon itse harjoittamaan elinkeinokalatalouden edistämistoimintaan tulisi varata määräraha ko. momentilta. Suomen Ammattikalastajaliitto on ainoa valtakunnallinen ammattikalastajien ja kalastuselinkeinon järjestö maassamme. Määräraha olisi erityisen tärkeä nyt kun elinkeinon toimintaan liittyvät paineet ovat suuret.
   - esitämme, että eduskunta palauttaa summan ja 50.000 euron määräraha myönnetään myös 2018 talousarviossa.

Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

**Kim Jordas**
toimitusjohtaja